

Ľubica Vitková
 profesorka

OPONENTSKÝ POSUDOK

na dizertačnú prácu **“Urbánní ekonomie sídlišť – kvalitativní a ekonomické hodnocení nezastavěného prostoru sídlišť”**

Doktorandka: Ing. arch. Ondřej Chudý

Školiteľ: doc. Ing. arch. David Tichý, Ph.D.

Aktuálnosť témy

Predložená práca sa zaoberá aktuálnou témou transformácie modernistických sídlisk vzhľadom na ich široký podiel v rámci bytovej výstavby v Európe, ale najmä v post socialistických krajinách a v Čechách. Nevyhnutná premena sídlisk je podmienená mnohými problémami vyplývajúcimi z funkcionalistického spôsobu výstavby, ale najmä novými požiadavkami na bývanie a obytné prostredie, nevyhnutnosť prispôbiť sídliskovú výstavbu súčasným štandardom a podmienkam kladeným na udržateľnosť našich miest z hľadiska ekológie, ekonomie výstavby, tak zo sociálneho hľadiska.

Jedným z charakteristických problémov vyplývajúcich z funkcionalistického spôsobu zástavby, ktorý sa obzvlášť výrazne prejavuje v zástavbe sídlisk je veľký podiel voľných a nezastavaných plôch. Tie vykazujú nie len nedostatočnú využiteľnosť a kvalitu, ale aj zvýšené nároky na ich údržbu. V tomto kontexte je cenné, že sa práca venuje práve problematike transformácie voľných nezastavaných plôch sídlisk z ekonomického hľadiska. Skúma nákladovosť a ekonomickú efektívnosť kvalitatívnych transformačných zásahov z ohľadom na ich mieru akceptácie obyvateľmi. V našich podmienkach, je táto forma výskumu a vyhodnocovania výnimočná. Oproti štandardným ekonomickým bilanciam, vyhodnocovaniu intenzity využitia územia, či v developerskej praxi, uplatňovaným metódam hodnotenia efektívnosti investícií, doktorand sleduje i hodnotenie kvality a venuje sa súčasne i metódam vyjadrených preferencií. V podmienkach, kedy zlepšenie bezprostredného obytného prostredia prostredníctvom kvalitných urbanisticko-architektonických zásahov do veľkej miery závisí od ochoty obyvateľov a schopnosti ich financovať je takýto prístup zásadný. Prepojenie vyhodnocovania ekonomických nákladov investícií so schopnosťou a ochotou niesť ako dočasnú nepohodu realizácie, tak finančné náklady je v procese transformácie bezprostredného obytného prostredia nevyhnutné a v našich podmienkach inovatívne.

Navyše doktorand vo svojej práci stanovuje a vyhodnocuje urbanisticko-architektonické zásahy nie veľkého rozsahu a náročnosti, ktoré však významným spôsobom zvyšujú ako kvalitu obytného prostredia, tak jeho hodnotu.

Uvedené zhodnotenie ekonomických nákladov, preferencie vybraných zásahov obyvateľmi vytvára vhodný základ i pre možné schémy financovania komplexnej obnovy sídlisk zo strany štátu, či miest.

Stanovené ciele práce a výskumné otázky, metodika práce

Doktorand si zvolil vhodný a adekvátne ciele:

- Zistiť preferencie obyvateľov na prezentované zásahy;
- Porovnať hodnotu a nákladovosť súčasného stavu vybraných lokalít sídlisk a ich komplexnú úpravu na princípe udržateľnosti (ako sociálnej, tak ekonomickej a environmentálnej);

Nastolená vhodne zvolená výskumná otázka pomohla doktorandovi zvoliť si zodpovedajúcu metodiku práce ako aj stanoviť si vhodnú štruktúru práce.

Metódy práce sú uplatnené adekvátne, na základe prehľadu o vhodných témach a v závislosti od zamerania jednotlivých oblastí práce. Doktorand uplatňuje kombinovaný kvalitatívny a kvantitatívny výskum. V rámci tém zameraných na urbanisticko-architektonickú oblasť doktorand uplatňuje metódy viazané na výskum prostredníctvom tvorby („research by design“) a urbanisticko-architektonické kvalitatívne a kvantitatívne metódy hodnotenia prostredia. V rámci tém zameraných na ekonomickú oblasť doktorand uplatňuje ekonomické metódy hodnotenia. Využil celý súbor ekonomických hodnotiacich metód zameraných na vyjadrenie preferencií užívateľov. Modelové príklady vyhodnocoval zas cez analýzy nákladov a prínosov (Cost benefit analysis – CBA). Pre získanie empirických informácií o sociálnej realite v skúmanej oblasti doktorand uplatnil exploratívnu metódu výskumu – dotazník.

Oceňujem prehľad doktoranda o súčasnom stave skúmanej problematiky o čom svedčí množstvo nim preštudovanej vedeckej a odbornej literatúry. To a zároveň jeho aktívna účasť na reálnych projektoch v riešiteľskom tíme položili základ pre kvalitnú dizertačnú prácu.

Štruktúra práce

Práca má vhodnú štruktúru, členenú do 4 kapitol. Doplnenú o zoznam literatúry a zdrojov a prílohy.

- „Úvod stručne charakterizuje predmet skúmania s jasne definovanými dvoma nosnými tematickými oblasťami, ktorými sú: modernistické sídliská a verejný priestor (jeho hodnota a kvalita).
- V kapitole „Súčasný stav problematiky“ doktorand definuje hlavné problémy modernistických sídlisk, rôzne prístupy k modernizácii sídlisk v Európe a v Českej republike. Problematike verejných priestorov sa veľmi systematicky venuje hodnote a kvalite verejných priestorov. Analyzuje relevantné a aktuálne výskumy zamerané na danú tému. Súčasne vyhodnocuje prístupné údaje zamerané na investičné a prevádzkové náklady verejných priestorov v závislosti od foriem urbanistických štruktúr. V rámci kapitoly doktorand dôsledne analyzuje ekonomické hodnotiace metódy.
- V kapitole Ciele dizertačnej práce definuje ciele a výskumnú otázku.
- Kapitola „Metódy výskumu“ predstavuje doktorand vlastný výskum. Stanovil si jasný a logický postup:
 - o Základom výskumu je spracovanie katalógu vhodných zásahov do existujúcej urbanistickej štruktúry sídlisk i s vypracovaním ich nákladovosti;
 - o Následne zisťovanie preferencie obyvateľov k novej realizácii uvedených zásahov cez dotazníkový prieskum na vybranom sídlisku a jeho vyhodnotenie v porovnaní pred a po poznání nákladov na realizáciu;
 - o Stanovenie ekonomickej náročnosti realizácie a prevádzky navrhnutých modelových príkladov na vybranom sídlisku;
 - o Ekonomické a kvalitatívne vyhodnotenie modelových príkladov s dôrazom na prínosy, ako celkové ročné, tak v pomere prínosov a nákladov.
- Kapitola „Záver“, kde doktorand zhodnotil svoj výskum zameraný na hodnotu priestoru prostredníctvom ekonomických hodnotiacich metód a prístupov.
- V časti „Prílohy“ doktorand doplnil podrobné výpočty nákladov, prezentoval jednotlivé názorné katalógy – karty úprav, ako aj prílohy dotazníka.

Formálna úprava dizertačnej práce

Dizertačná práca je spracovaná na veľmi vysokej úrovni. Kladne hodnotím systematické spracovanie, kultivovanú grafiku, obrazovú prílohu, vlastné schémy a grafické vyhodnotenie premeny dotazníkového prieskumu vybraných úprav, ako aj modelových riešení konkrétnych lokalít, či prehľadné spracovanie tabuliek. Vysoko hodnotím racionálnosť a exaktnosť spracovania dizertačnej práce.

Záver:

Doktorand vo svojej preukázal dôležitú interakciu medzi kvalitou prostredia a jeho hodnotou, čomu sa v našich podmienkach venuje minimálna pozornosť. Profesionálnym spôsobom stanovuje a vyhodnocuje urbanisticko-architektonické zásahy nie veľkého rozsahu a náročnosti, ktoré však významným spôsobom zvyšujú ako kvalitu obytného prostredia, tak jeho hodnotu.

Prezentované zhodnotenie ekonomických nákladov a prínosov intervencií do obytného prostredia, ako aj poznanie preferencií názorov obyvateľov na možnú realizáciu vybraných zásahov je cenným príspevkom pre architektonický výskum a prax. Poukazuje na vhodnosť, až nevyhnutnosť systematicky podporovať komplexné a kontinuálne zlepšovanie obytného prostredia našich sídlisk a ich verejných priestorov. Prezentovaný výskum vytvára vhodný základ i pre možné schémy financovania komplexnej obnovy sídlisk zo strany štátu, či miest.

Po úspešnej obhajobe práce a po prípadných námetoch a podnetoch odporúčam výstupy práce prezentovať a publikovať, či už v rámci monografie, alebo v rámci vedeckých a odborných článkov.

Práca Ing. arch. Ondreja Chudého prináša inovatívne a v súčasnosti nedocenené a neaplikované prístupy k téme regenerácie sídlisk. Práca odzrkadľuje vysokú úroveň vedeckého prístupu, sčítanosť a praktické skúsenosti doktoranda. Odporúčam ju na obhajobu.

V Bratislave 6.1. 2024

prof. Ing. arch. Ľubica Vitková, PhD.